

Sygn. akt: I ACa 310/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Tomasz Szabelski</i>
Sędziowie:	<i>SSA Anna Cesarz (spr.)</i> <i>SSA Dorota Ochalska - Gola</i>
Protokolant:	st. sekr. sądowy Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **T. Z.**

przeciwko **T. R.**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 3 grudnia 2013r. sygn. akt I C 228/13

1. ***oddala apelację;***

2. ***przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim na rzecz adwokata T. K. prowadzącego Kancelarię Adwokacką w P. kwotę 6.642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 155,46 (sto pięćdziesiąt pięć i 46/100) złotych tytułem kosztów dojazdu pełnomocnika na rozprawę apelacyjną.***

I ACa 310/14

UZASADNIENIE

Powódka T. Z. wniosła o zobowiązanie pozwanego T. R. do przeniesienia na jej rzecz własności nieruchomości położonej w T. przy Placu (...).

Pozwany nie złożył odpowiedzi na pozew, nie wdał się w spór i nie brał udziału w sprawie.

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 3 grudnia 2013r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił powództwo i orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu przez adwokata.

Sąd ustalił, że powódka wraz ze swoim bratem T. R. była z tytułu spadkobrania współwłaścicielką nieruchomości położonej w T. przy Placu (...) o powierzchni 886 m kw.

Postanowieniem z dnia 29 marca 2004r. w sprawie I Ns 79/02 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim dokonał działu spadku po S. R. oraz zniesienia współwłasności pomiędzy T. R. i T. Z. w ten sposób, że przyznał na własność wnioskodawcy T. R. nieruchomość położoną w T. przy Placu (...) i ustanowił jednocześnie na rzecz T. Z. służebność osobistą polegającą na prawie dożywotniego nieodpłatnego zamieszkiwania w lokalu nr (...) znajdującym się na piętrze budynku mieszkalnego znajdującego się na tej nieruchomości. Jednocześnie Sąd zasądził od wnioskodawcy T. R. na rzecz uczestniczki T. Z. tytułem spłaty kwotę 88.522 zł. Sąd Okręgowy po rozpoznaniu apelacji T. R. zmienił zaskarżone postanowienie w ten tylko sposób, że zasądzona spłatę w kwocie 88.522 zł rozłożył na pięć równych rat rocznych płatnych do 31 grudnia każdego roku, poczynając od 2004r. z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia płatności każdej z rat.

Wobec braku spłat powódka ustanowiła hipotekę na przedmiotowej nieruchomości, a nadto wystąpiła z wnioskiem o wszczęcie wobec pozwanego postępowania egzekucyjnego. Komornik sądowy Rewiru II przy Sądzie Rejonowym w Tomaszowie Mazowieckim ostatecznie postanowieniem z dnia 14 listopada 2007 r. umorzył postępowanie egzekucyjne stwierdzając, że egzekucja jest bezskuteczna.

Powódka nadal mieszka na nieruchomości w przyznanym jej lokalu, nie zdołała ściągnąć żadnej należności z tytułu spłaty.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest bezzasadne. Sąd powołał art. 64 k.c. stanowiący podstawę prawną żądania powódki, zgodnie z którym prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli zastępuje to oświadczenie.

Powódka wskazała, że domaga się przeniesienia na nią własności nieruchomości, która była przedmiotem zniesienia współwłasności pomiędzy nią a jej bratem. Zdaniem Sądu powódka mogłaby się tego skutecznie domagać tylko w sytuacji, gdy obowiązek złożenia określonego oświadczenia woli wynikał by z zobowiązania lub z przepisu ustawy. Powódka nie wykazała aby pozwany zobowiązał się wobec niej do złożenia określonego oświadczenia woli, brak jest także przepisu ustawy, który takowy obowiązek na pozwanego by nakładał. W takiej sytuacji brak jest jakiegokolwiek materialno prawnej podstawy do tego, aby powódka mogła skutecznie domagać się od pozwanego przeniesienia na jej rzecz własności nieruchomości. Po stronie powódki występuje jedynie roszczenie o zapłatę należności wynikającej z tytułu wykonawczego – postanowienia w sprawie I Ns 79/02.

W ocenie Sądu interes powódki jest zaspokojony bowiem ustanowiona została dla niej dożywotnio służebność mieszkania na przedmiotowej nieruchomości, a nadto może ona wystąpić ponownie o wszczęcie egzekucji z tej nieruchomości i uzyskać zaspokojenie całej należności. W wypadku gdyby okazało się, że na drugiej licytacji nikt nie przystąpi do przetargu, to powódce jako wierzycielowi egzekwującemu przysługiwałoby ewentualne prawo do przejęcia nieruchomości na własność w cenie nie niższej od dwóch trzecich części sumy oszacowania (art.984 k.p.c.).

Od wyroku Sądu Okręgowego powódka złożyła apelację, zaskarżając go w całości, zarzucając naruszenie art.64 k.c. poprzez przyjęcie, że brak jest podstaw do zobowiązania pozwanego T. R. do złożenia oświadczenia woli przeniesienia na rzecz powódki własności nieruchomości położonej w T. przy Placu (...), podczas gdy, zdaniem powódki, działanie pozwanego ma na celu całkowite zniszczenie rodzinnego majątku oraz wyrzucenie jej z zajmowanego lokalu, a także okoliczność podstępnego przeprowadzenia sprawy o dział spadku i zniesienie współwłasności i brak spłaty zasądzonej w tym postępowaniu kwoty, uzasadnia zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli przeniesienia na rzecz powódki własności przedmiotowej nieruchomości.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zobowiązanie T. R. do złożenia oświadczenia woli przeniesienia na rzecz powódki własności nieruchomości położonej w T. przy Placu (...), ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi I instancji, oraz wniosła o zasądzenie na rzecz adwokata T. K. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej jej z urzędu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Rację ma Sąd Okręgowy, że w niniejszej sprawie brak jest materialno prawnej podstawy do tego, aby powódka mogła się skutecznie domagać zobowiązania pozwanego do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na jej rzecz własności nieruchomości stanowiącej własność pozwanego, położonej w T. przy Placu (...).

Artykuł 64 k.c. nie stwarza samoistnej podstawy dla kreowania obowiązku wyrażenia oświadczenia woli, a jedynie określa skutki prawne wynikające ze stwierdzenia tego obowiązku, którego źródłem są określone stosunki materialno prawne. Zobowiązanie do złożenia stosownego oświadczenia woli może wynikać zarówno z ustawy, jak i z czynności prawnej (tak komentarz do kodeksu cywilnego pod red. prof. K. Pietrzykowskiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005r., tom I, wydanie 4, str.292).

Słusznie Sąd Okręgowy podniósł, że powódka nie wykazała, aby pozwany zobowiązał się wobec niej do złożenia określonego oświadczenia woli, a brak jest także przepisu ustawy, który takowy obowiązek by na niego nakładał.

Powódka nie została bezprawnie pozbawiona własności nieruchomości – jak twierdzi – bowiem nieruchomość będąca przedmiotem współwłasności jej i jej brata, na zasadzie spadkobrania, została w toku postępowania przed Sądem w sprawie o dział spadku i zniesienie współwłasności przyznana pozwanemu ze splatą na jej rzecz i znajduje to podstawę w przepisach art.618 §1, 624 k.p.c. w związku z art.688 k.p.c. Powódka mogła w tamtym postępowaniu kwestionować sposób zniesienia współwłasności czy wysokość przyznanej splaty. Postanowienie Sądu Rejonowego zostało zaskarżone apelacją T. R. i zmieniono w jej wyniku jedynie sposób uiszczenia kwoty splaty rozkładając ją na raty. Postanowienie uprawomocniło się w takim kształcie. Jeśli powódka jako uczestniczka tamtego postępowania uważała, że została pozbawiona możliwości obrony swoich praw, bo nie brała udziału w sprawie i nie doręczano jej – jak twierdzi – korespondencji sądowej, mogła podjąć stosowne kroki aby wzruszyć zapadłe w sprawie postanowienie. Kwestionowanie obecnie prawidłowości postępowania działowego jest bezprzedmiotowe.

Jeśli powódka ponosi jakieś koszty związane z utrzymaniem nieruchomości, do których zapłaty zobowiązany jest pozwany jako właściciel nieruchomości, powódka może w innym postępowaniu wnieść o zwrot tych kosztów. Powódka nie ma wpływu na obciążanie nieruchomości hipotekami. Rację ma Sąd Okręgowy, że interesy powódki w postaci możliwości zamieszkiwania na nieruchomości są zabezpieczone poprzez ustanowienie na jej rzecz dożywotniej służebności osobistej mieszkania.

Dla żądania powódki nie ma znaczenia okoliczność, że pozwany nie reguluje splaty z jej udziału określonej w prawomocnym postanowieniu. Powódka dysponuje tytułem wykonawczym, który może realizować w postępowaniu egzekucyjnym, które ewentualnie może doprowadzić do przejęcia przez nią na własność nieruchomości na zasadach określonych w art.984 §1 i 2 k.p.c.

Nie można skutecznie zarzucić Sądowi, że z niewystarczającą determinacją dążył do spowodowania stawiennictwa pozwanego na rozprawie, co mogłoby doprowadzić do złożenia przez niego osobiście oświadczenia o przeniesieniu na powódkę własności nieruchomości. Sąd doręczał pozwanemu odpis pozwu, wezwanie do złożenia odpowiedzi na pozew, zawiadomienia o rozprawach – na dwa adresy wskazane przez powódkę. Odbyły się trzy rozprawy, na które pozwany nie stawiał się. Uczestnictwo w rozprawach czy zajmowanie stanowiska w sprawach jest dla strony dobrowolne, nie można wobec strony zastosować w tym zakresie środków przymusu, brak jej aktywności może jedynie przynieść dla niej skutek w postaci wydania wyroku zaocznego czy merytorycznie niekorzystnego rozstrzygnięcia.

Ostatecznie pozwany złożył w niniejszej sprawie odpowiedź na apelację, w której wniósł o jej oddalenie. Stwierdził w niej stanowczo, że nie znajduje żadnych podstaw do przeniesienia na rzecz powódki własności nieruchomości.

W tej sytuacji nie ma możliwości uwzględnienia żądania powódki w zakresie zobowiązania pozwanego do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na jej rzecz własności nieruchomości stanowiącej własność pozwanego, położonej w T. przy Placu (...).

Apelacja podlegała więc oddaleniu na podstawie art.385 k.p.c.

O kosztach pełnomocnika powódki ustanowionego dla niej z urzędu orzeczono na podstawie §19 i §20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. z Dz. U. z 2013r. poz.461).